

"לדורות"**סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל****שאלון לרישום קורות ניצול/ת השואה**

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: כהן	שם פרטי: ברטה
------------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: וולף		בלועזית: WOLF	
שם פרטי איתו נולדתי: ברטה (ברוניה)		בלועזית: BERTA, BRONIA	מין: נ
עיר לידה: רדאוך (מחוז בוקובינה)		ארץ לידה: רומניה	
שם פרטי ושם משפחה של האב: בר וולף		שם פרטי ושם נעורים של האם: אלקה הירש	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: רדאוך (מחוז בוקובינה)		ארץ המגורים: רומניה	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	
בת 7 (טרם התחלתי ללכת לבית הספר)		חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: ז'ורין (מוגילוב)-Dzhurin (Mogilev) (שם העיר או האזור ושם הארץ)			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:		תאריך השחרור:	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי		שנת עליה: 1950	במידה ועלית באניה, ציין את שמה

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך;במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נולדתי ברומניה בעיר רדאוץ בשנת 1934 אבי בר וולף-איש עסקים ואימי אלקה וולף לבית הירש. לפני המלחמה הייתי כבת 7 לפני תחילת לימודים בבית הספר, הייתי ילדה קטנה וזיכרונותי מתקופה זו מועטים.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בעת פרוץ המלחמה גרנו בעיר הולדתי רדאוץ ברומניה, יהודי העיר גורשו למחנה על יד מולדובה. הייתי ילדה כבת 7 כאשר בשנת 1941 באמצע לילה סתווי העירו את משפחתי והוציאו אותנו לדרך, הורי, אחותי סוניה שרה כבת 9 ואנכי. הובלנו ע"י חיילים עד שהגענו לתחנת רכבת, שם דחסו אותנו לקרונות של בהמות בצפיפות רבה. משם יצאנו למרחב הפתוח וצעדנו תקופה ארוכה של ימים ולילות. שיירות שיירות של אלפי יהודים הולכים וצועדים...קילומטרים רבים הליכה מרובה קשה וממושכת.

בדרך זכורות לי תמונות קשות ביותר, נשים הרות אשר ילדו את ולדן ונאלצו להטביעם בנהר מחוסר ברירה כי לא היה לתינוקות שום סיכוי לשרוד את המסע הארוך והקשה, משפחות נאלצו לעשות את הנורא מכל מחוסר ברירה. לא אשכח איך באחד הלילות העבירו אותנו את נהר דניסטר- אלפי אנשים צועדים בשיירה וצריכים לעבור מעל גשר אשר למעשה היה לוח ארוך ברוחב שולחן ללא מעקה ומתחתיו-נהר שוצף וסוער, היו שמעו ונפלו למותם מול עיני משפחותיהם. המשפחות חסרות האונים לא יכלו להציל את יקיריהם אשר נפלו לנהר העמוק והסוער וחייבים היו להמשיך עם השיירה, התמונות הללו היו מחרידות.

נלקחנו עד מולדובה לכפר נידח בשם ז'ורין (מוגילוב) גרנו שם באולם גדול שהיה למעשה מפעל לסוכר. התגוררנו שם עם עוד משפחות רבות, לכל משפחה הייתה הפינה שלה. ברקע היינו שומעים רעשי פצצות ופגזים והורגשה אווירת המלחמה...לא פעם נשמעה ירייה במחנה עצמו כאשר יהודים נורו אל מותם. בתחילה אבי היה יוצא לעבוד אצל המקומיים באזור אך בהמשך- הגברים היהודים נדרשו לצאת למחנה עבודה, אבי שהיה אדם הגון הלך כנדרש והתאסף עם יתר הגברים במחנה. זיכרון קשה מאוד שנשאר צרוב בזיכרוני והשאיר בליבי טראומה ומשקעים קשים, הייתה שיירה של גברים צועדים ואבי ביניהם וחיילים ששומרים עליהם, רצתי אחרי השיירה וכשאבי הבחין בי אמר "ברטה-תחזרי, אימא תדאג לך .. ברטה תהיי ילדה טובה ותקשיבי למה שאימא אומרת .." לא תיארתי לעצמי שאלה יהיו מילותיו האחרונות אלי...

את אבי לא ראיתי שוב מעולם הוא נלקח למחנה עבודה, לימים שמענו שהגברים הועבדו בפרך בבניית גשר מי שלא עמד בעומס הפיזי הניחו לו למות. לאחר תקופה באחד הלילות חלמה אימי על אבי ואותו היום הפך ליום האזכרה של אבי. המשכנו לשהות במקום עם אימי, התנאים במקום היו קשים ביותר, מחסור במזון מזג אויר קר מאוד, מקום הלינה שלי ושל אחותי היה במקום ששימש לפני כן כגומה למתן מזון לפרות וזאת הייתה האלטרנטיבה במקום לישון על הרצפה. אני ואחותי היינו בוגרות והבנו את המצב, לא התלוננו. זכורה לי תמונה של חיילים נאצים ששחטו פרה ואכלו מבשרה, היהודים שהיו כה רעבים התנפלו על השאריות... עוד זכורות לי תמונות של אימי לוקחת גרביים עם חורים ומתקנת אותן בתפירה/סריגה בצורת שתי וערב בשביל להרוויח מעט כסף. שהינו במקום עד שנת 1944.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

לאחר סיום המלחמה נסענו אני ואחותי עם אימי למשפחתה של אימי בצ'רנובויץ, נסענו ברכבת. זכורה לי תמונה שקצין מהצבא האדום ניגש לאימי וביקש לאמץ אותי לחיק משפחתו (הייתי ילדה ג'ינג'ית חנינית עם שתי צמות וכנראה שמצאתי חן בעיניו) כמובן שאימי לא הסכימה, אני ואחותי היינו כל מה שיש לה... לאחר תקופה אצל משפחתי בצ'רנובויץ חזרנו לעיר מגורינו, רדאוו. המצב אז היה קשה אימי כבר לא הייתה צעירה ובריאה והייתה צריכה לעמוד לבדה בנטל של גידול הבנות.

הייתי אז כבת 10-11 והתחלתי לראשונה ללכת לבית הספר ישירות לכתה ד'. בהתחלה לא היה קל אבל כבר מתחילת הדרך הצטיינתי בלימודי ואף זכיתי במלגה. במשך תקופה ממושכת אימי נסעה עם אחותי לבוקרשט לבית חולים לטפל ברגלה (אחותי נולדה עם נכות ברגל) הייתי בודדה והיה לי מזל ששכנים יהודים ארחו אותי ודאגו לי. לאחר מספר שנים כאשר הייתי כבת 16 אימי החליטה לעלות לא", למרות שקיבלתי מלגת הצטיינות על הישגיי בלימודים (סטפנדיה) עם אפשרות להמשיך את לימודי ברומניה נסעתי עם אימי ואחותי לארץ ישראל.

אימי הייתה אישה יפת תואר לא פעם הייתה מחוזרת ע"י גבר שביקש את ידה, אך תמיד היה לי קשה להשלים עם העניין, מילותיו של אבי "תשמרו על אמא" לא הרפו ממני. אימי הבינה זאת ומעולם לא נישאה בשנית.

נא ספרי/י על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בשנת 1951 הגעתי ארצה עם אימי ואחותי. גרנו בעתלית במחנה עולים בצריפים היה שם קיבוץ גליות. שהינו שם תקופה קצרה (כעשרה ימים) ומשם עברנו למעברה בכפר חסידים. תנאי המחיה שם היו גרועים בגלל חוסר בהיגיינה בסיסית. את לימודי המשכתי בארץ, למדתי חינוך במכללת אורנים. חייל משייטת 13 ימאי שמוצאו מספרד בשם אלברט חיזר אחרי עוד במחנה המעפילים בעתלית והגיע אחריי עד לכפר חסידים לימים התחתנו והקמנו משפחה, הייתי אז כבת 17.

תוך שנה נולד בנו הבכור-אשר, בנו השני נפטר בהיותו תינוק ממחלה וכעבור שנים נולדה לנו ביתנו-ליאורה. לא היה קל, אלברט עבד קשה בנמל אני עבדתי ב"ארגון אימהות עובדות" כמטפלת מה שהפך לימים לארגון נעמ"ת. גידלנו את שני ילדינו בדירת חדר קטנה. בהמשך שנתיי במעון נעמ"ת מוניתי למנהלת המעון עד לשנת 1991-אז נסגר המעון. לאחר מכן עסקתי בלימוד אמנות (פיסול וציור) במתנ"ס ברכסים. בשנת 1990 נפטר אלברט. בשנת 1994 עזבתי את רכסים ועברתי לגור בעיר נשר.

כיום אני סבתא לארבעה נכדים, אבי, איילת אוראל ובר. בין היתר אני עוסקת בעבודות יצירה (ציור, פיסול ויצירתבובות) כנראה שהכשרון משפחתי... סבי מצד אימי אשר חי בזלישצ'יק היה צייר ידוע והתמחה בציור על שלטים. גם דודתי, אחות אימי ז"ל ציירת ידועה, שציורה מוצגים במוזיאון בלונדון.

מצורפת תמונת משפחתי: למעלה סבי וסבתי מצד אימי אחותי סוניה ואימי אלקה אוחזת בי כתינוקת.

עבודתה של ברטה, צולם ב-2014
ראיון: ניר בן אהרון, נשר, פברואר 2014